

LUND UNIVERSITY

Hur ska folket styras? Som undersåtar eller konsumenter?

Persson, Anders

Published in:
Helsingborgs Dagblad

1989

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, A. (1989). Hur ska folket styras? Som undersåtar eller konsumenter? *Helsingborgs Dagblad*, (890607).

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Hur ska folket styras?

Det pågår en modernisering av statens förvaltning, från det gamla auktoritära mot ett system som liknar det kommersiella, där "kunden" ska ges "service". Två utvärderingar av en sådan process presenterar två motsatta men båda lika naiva föreställningar om staten.

Det pågår en kamp inom statsförvaltningen om hur folket ska styras. Ska folket styras som underlättat ett auktoritärt system eller som konsument på en marknad?

Sedan början av 80-talet har det pågått en modernisering av statens förvaltningsformer. Den nya förvaltningsmekanismen är en del av en internationell megatrend som innebär att maktutövning i såväl företag som statliga organ förändras. Förändringen har resulterat i sådant som mål- och ekonomistyrning, betoning av kundmässigt ledarskap och marknadorientering. I två nyligen utgivna böcker speglas förvaltningsmoderniseringen i allmänhet och dess effekter inom Arbetsmarknadsverket (AMV) i synnerhet.

Revisionisterna

Turerna kring John Frys och Ulla Resners forskningsprojekt "Social revision av ett arbetsmarknadsverket" har varit många. Rapporten bygger på ett forskningsprojekt som genomfördes 1985-88. Projektets syfte var att undersöka hinder för arbetsmarknadspolitikens genomförande så som de upplevdes av personalen i AMV:s "frontlinje". Eftersom AMV utvärderar projektperioden var ju i den förvaltningsmoderniseringen som nämnts tidigare, fick Fry & Resner tillfälle att studera hur moderniseringen faktiskt genomfördes och upplevdes på "golvnivå" inom AMV.

Rapporten är en ovanlig värdokumentarisk bruk av förvaltningsmoderniseringen, vilken för AMV:s del också tycks innebära att man prioriterar företag högre och arbetsökande lägre.

Syftet med förändringen sågs från ansvaret håll vara att effektivisera den offentliga sektorn. I rapporten väver emellertid istället bilden av besparingar och resursutsläpp fram. Att effektivisera den offentliga sektorn tycks betyda att generellt sett minskade resurser utan att sänka ambitionsnivån. Om den offentliga sektorn kan versala sina uppgifter till lägre kostnad än tidigare anses det ha skett en effektivitetshöjning.

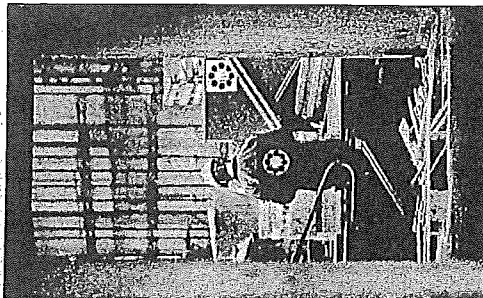
Fry & Resner ger emellertid ett amat per arbetsutgåva, hämtat från 70-talets arbetsutgåva, ett som också innefattar de antalsdata tillförsämlande i arbetet.

Den har helt klart minskat – eller är låg – om man får tro det några intervju- och enkätmaterial i rapporten.

Det senaste decenniets besparingskampanjer inom den offentliga sektorn har således kunnat genomföras till priset av sämre arbetsmiljö för de anställda. AMV:s ambitionsnivå i fråga om "service till kunderna" har alltså kunnat upprätthållas till en relativt sett lägre kostnad och genom att personalen över-utnyttjas, som det heter i rapporten.

Censurerna

Det är verkligen en besak salva AMV:s personal avfärdar genom Frys och Resners rapport och försöker att tysta Fry & Resner tog sig, som sig bör, byråkratiska former. Då de är verkamma vid Arbetslivscentrum (ALC) finns det förutsättningar. ALC:s ledning tog sex månader på sig för att besluta att rapporten

Kan forskarna föreställa sig att det för en del människor finns ett halvt år långt värra än arbetslösheten i arbetet?

— som undersåtar eller konsument?

ten inte skulle publiceras. Detta berodde absolut inte på rapportens innehåll och resultat, påstod ALC:s direktör, utan på någon i det stora hela obetydlig metodologisk teknikalitet.

Den moderna censuren arbetar så, det är aldrig innehållet men väl formen som rättfärdigar censuren. Enligt uppgift var det ett antal andra forskare vid ALC – bemärkta bl a för sitt principiella försvar för forskningens frihet – som förespråkade ett administrativt tillrättaliggande av vetligheten.

Därunder arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon avfärdade rapporten i september 1987 med påståendet att den var inaktuell eftersom den hade publicerats sex månader tidigare (all forskning är på sätt och vis inaktuell när den rapporteras). Hennes efterträdare Ingela Thalen menade dock senare att rapporten inte var publicerad och i alla händelser alltför kritisk.

Allt detta medförde givetvis att rapporten försenades kraftigt. Det är därför en seger för forskningen när den nu publiceras.

Magistrarna

Dick Ramström, en av arkitekterna bakom AMV:s nya förvaltningsordning, har tillsammans med Roger Henning gjort ett slags utvärdering av förvaltningsmoderniseringen inom AMV, vilken rapporteras i Förvaltningsutvärdering, Arbetsmarknadsverket inför 90-talet. Studien skiljer sig på många sätt från Fry & Resners, ja ansatserna är fundamentalt olika.

Fry och Resner anlägger ett underifrån-perspektiv, medan Henning och Ramström ser förhållanden ovanifrån. De förra arbetar inom Arbetslivscentrum som står det fackliga etablissemang nära. De senare arbetar inom det av SAF finansierade FA-rådet.

Till Frys och Resners projekt var knuten en referensgrupp av anställda inom AMV,

medan Hennings och Ramströms studie mer bygger på det formella, för att inte säga officiella.

Problemen är också annorlunda. Medan Fry och Resner undersökte personalens upplevelser, presenterar Henning och Ramström vad förvaltningsmoderniseringen gör ut på.

De senares resultat är – såvitt jag kan bedöma – inte i något enda avseende förvånande. De gör en god sammanfattning av vad den ändrade statliga förvaltningsmekanismen innebär och konstaterar bl a att tre förhållanden blandas i denna: försök att effektivisera och skära ned kostnader inom offentlig sektor, ambitionen från de politiska beslutsfästarna att öka statsförvaltnings styrbarhet och ideologin om medborgaren som kund.

Författarna visar också att den nya målsynsningstekniken innebär ett osynliggörande av styrningsmekanismerna. Den kritik som perso-

nande och välvillande ideologiska frontso-lader – omvandlas i det här speciella fallet till en konflikt mellan två kvalitativt olika men naiva föreställningar om staten.

Än sådana Frys och Resners syn, vilken bygger på föreställningen om "den goda staten" som agerar sig åt att hjälpa folket. Deras ensidiga betoning av AMV-personalens arbetsmiljö döjer att AMV är ett statligt instrument som lockar, övertalar, tvingar människor att lösa arbetet. Å andra sidan Hennings och Ramström, vilka tycks tro att det enbart genom nyspråkliga finesser som "kund" och "service" går att dolja statens förttyckande uppgifter.

Allt det finns ett tredje perspektiv på staten och AMV framgår inte av dessa rapporter. Vad som emellertid framgår är att det inte gjorts några studier och bedömningar av AMV och arbetsmarknadspolitikens ur de arbetsökandes perspektiv.

Kan de förstå?

Trots denna förmodligen inte helt slumpmässiga kunskapslucka kan man undra om dessa forskare någon gång funderat över de människor som bl a AMV tvingar att lösa arbetet; kan de föreställa sig människor som inte ser sitt arbetsliv i ett karriärsperspektiv?

Förstår de att många människor arbetar enbart p g a lönen och/eller den sociala samvaro som arbetsmarknaderna erbjuder? Kan de tänka sig att för en del människor finns det ett halvt år långt värra än arbetslösheten – arbetet? Har de någon gång undrat över hur företaget? Har de någon gång undrat över hur företaget? Har de någon gång undrat över hur företaget? Har de någon gång undrat över hur företaget?

Förstår de att ta skitjobb? Kan de föreställa sig att detta inte är en frivillig urvalsprocess utan en följd av en önsom påtaglig och önsom sublim maktutövning varpå detta samhälle villar?

Väger revisionisterna och magistrarna föreställa sig vad som skulle hända om anställda av människor hade andra alternativ till utvärderande arbete än obetald arbetslöshet? Censurerna vägar...

Anders Persson

John Fry, Ulla Resner: Social revision av ett arbetsmarknadsverket. Almqvist & Wiksell.

Roger Henning, Dick Ramström: Förvaltningsutvärdering. Arbetsmarknadsverket inför 90-talet. Carlsons förlag.